

Федерико Тоци
ИМОТ

Федерико Тоци

ИМОТ

Превод од италијански јазик:
Анета Симовска

МАКЕДОНИЈА
лиџера

Скопје, 2021
МАКЕДОНИЈА

I

Во илјада и деветстотата, Ремицо Селми имаше дваесет години и беше помошник во станицата во Кампилја. Долго време имаше несогласувања со татко си и не знаеше дека на стапалото што си го беше прободел на клинец од чевлите веќе има гангрена.

Напротив, мислеше дека ќе му биде подобро; не се ни сомневаше дека не му кажуваа ништо затоа што сакаа да го држат колку што е можно подалеку од куќата.

Но, една вечер прими известување од хирургот што го лекуваше, во кое беше напишано дека болеста веќе е безнадежна.

Му го прочита на шефот на станицата и доби дозвола да тргне веднаш, со директна линија.

Ноќта пристигна во Казуча: три милји од Сиена, од надворешната страна на Римската порта, и ја најде влезната врата отворена; влезе во собата на татко си пред некој да го види. Џакомо беше буден, потпрен на четири перници, а двете помошнички, Џеца и Динда му ги држеа рацете покрај ќебето, внимавајќи да го наместат некако поинаку, зашто не можеше повеќе да седи во иста позиција. Над комодата стоеше месингана светилка со четири запалени пламенчиња.

Ремицо седна на креветот. Но Џакомо, кому главата му беше навалена врз градите, а очите затворени, не го ни забележа. Тогаш го праша:

„Не ме познаваш ли?“

Динда му рече тивко:

„Оставете го, млад господару! Премногу страда и не може да ви одговори.“

„Се надевам дека ќе ми одговори“.

„Згрешивте што влеговте без да се најавите.“

Но Ремицо не обрна внимание на овој прекор и, иако знаеше дека не му веруваат, рече:

„Би сакал да ме познаеш.“

Малку по малку, Цакомо со напор го крена лицето и го погледна синот, но не изреагира; неговите усни беа млитави и испукани и му ја деформираа устата, очите повеќе не му беа црни, а со жолтите лојни подливи, клепките му изгледаа свенати. Се обидувааше да ги затвори дланките, кои двете жени му ги беа наместиле да лежат на опачината, отворени, но беше безуспешно. За да не му мрмори дека премногу му се приближил, Ремицо го праша уште еднаш, иако веќе безволно, поради рамнодушноста што му се врати сега кога го виде повторно:

„Не ме препознаваш?“

Болниот, како да сакаше да му каже дека воопшто не му е важно, одговори:

„Зар треба да те препознам? Зар ти не си Ремицо?“

И веднаш почна да вика. Тогаш двете жени го свртеа настрана, влечејќи го на работ.

„Многу страдам! Не можам да седам вака! Тргнете ги ќебињата!“

Тогаш влезе Луица, неговата втора сопруга; првин застапа за да го слушне посинокот и без да го поздравува, ги пикна рацете под чаршафите за да ги крене.

„Сакам нозете да ми бидат надвор од постелата, извадете ги!“

„Ќе ти студи.“

„Не е важно, послушајте ме.“

Тогаш, Цеца и Динда му ги извадија нозете надвор, со двете потечени и преврзани стапала од коишто се ширеше раздразлив и тежок мирис на јод. Оваа миризба го погоди Ремицо. Луица извика:

„Кутриот! Ремицо, ти не си му ги видел нозете без завој!“

Џеца беше ужасната, а Динда си ги избриша очите. Тогаш Ремицо ја потпре главата на шипките од креветот и молчеше, а она што го правеа пред него му се чинеше како нешто што одамна го видел.

Џакомо беше мошне богат. Беше син на земјопоседник кој му беше оставил околу дваесет илјади лири, богатство што успеа тројно да го зголеми. Откако му почина сопругата, мајката на Ремицо, си зеде една селска девојка, како божем слугинка. Потоа, за да ги смири озборувањата, се ожени со Луица, која тогаш веќе беше зрела, стара мома; требаше да наследи мал имот и беше шивачка на првата сопруга. За да му биде поудобно, ја зеде и ќерката на една своја внука, која тогаш имаше дванаесет години и се викаше Илда.

Вечерта кога се одржа венчавката, Луица му кажа на Ремицо дека ако ја сака ќе ѝ ја каже целата вистина за озборувањата што се ширеа, а посинокот ги потврди нејзините сомневања за Џулија. Луица плачеше и доби ветување од Џакомо дека Џулија ќе биде избркана, но напротив, неколку месеци подоцна таа беше уште поприсутна, а Џакомо го напушти брачниот кревет.

Но како можеше да му се допаѓа таа девојка? Слаба и бледа, речиси исцрпена; со долгнавести, расипани заби, глупав поглед и очи со боја на изгниено овошје. И на дваесет години, изгледаше веќе старо и истрошено.

Ремицо ја трпеше повеќе од седум години, но неговата одбивност растеше сè повеќе, а од друга страна и омразата на Џулија исто така се зголемуваше, затоа што речиси секој ден, Џакомо и Ремицо се препираа. На крајот, синот мораше да си замине и откако страдаше од глад, успеа да ја добие онаа мала работа.

Поради сонливоста и заморот, овие работи му се враќаа брзо во сеќавањата, а од друга страна изгледаше како смртно болниот да не го ни гледа. Тогаш, се истави од креветот и седна во сенката што ја фрлаше една празна кутија покрај ламбата.

Го зафати голема тага, додека збунето слушаше колку двосмисленост има околу него; а само неколку дена подоцна ќе се соочи со насилни и невообичаени конфликти.

Всушност, Џакомо ѝ беше ветил на Џулија дека ќе ѝ го остави целиот дел од наследството што законот дозволуваше да му се одземе на синот.

Кога му се влоши состојбата со ногата, девојката, со помош на тетка си, однесе колку што можеше повеќе: чаршафи што никогаш не беа употребени, земјоделски алатки, креветот каде што требаше да спие Ремицо, послужавници, накитот на првата сопруга, алишта, дури и продаде три полни бочви.

Луица, која само делумно ги забележуваше овие работи, никогаш немаше храброст да ги обелодени своите сомнежи, но и поради страв за тестаментот, продолжуваше да не ѝ пререкува; напротив, дури ѝ угодуваше на Џулија, особено кога поради нејзината искрена болка го загуби умот.

Ремицо, чувствувајќи се растргнат и срамејќи се што не знае што да направи, стана; успеа да остане прилично смирен, бидејќи сакаше да се однесува како меѓу него и татко му никогаш ништо да не се случило. И речиси почувствува задоволство што не ја сретна Џулија, макар што претпоставуваше дека и таа самата не сака да се појави и да биде видена.

Тој имаше многу светли и бистри костенливи очи, кои не личеа на ничии, речиси безлични; понекогаш изгледаа како да треперат и горат, како оние на зајациите. Мустаките со прегорена боја, малку потемни од русата коса, беа допрени со врвовите до образите; брадата му беше малку тркалезна, со дупче на средината. Неговото лице, речиси секогаш смирено, сега како да имаше треска.

Веќе не седеше со спуштена глава, а мускулите на вилицата му поигруваа. Се доближи до зглавјето на креветот и му рече на татка си:

„Ќе се вратам утре наутро.“

Џеџа одговори на многу значаен начин, на што тој не обрна внимание:

„Ние ќе му помогнеме.“

Одвај погледнувајќи го, Џакомо му рече со половина уста:

„Збогум!“

Тогаш Ремиџо се врати во градот и спиеше во хотел.

Зошто татко му не сакаше да се смират пред да починеш? Се прашуваше дали требаше Луиџа да му каже; но не се осмели, од срам и страв дека татко му, наместо да го има ова чувство, барем ќе му одговореше неколку збора на коишто ќе се сеќаваше засекогаш.

Следниот ден, жените го викнаа свештеникот, мускулест млад човек со исончан тен, со тиркизни очила и свештеничка мантија премногу тесна за неговата става. Иако болниот беше религиозен, колку што го познаваше, сепак не сакаше да го пушти, а Ремиџо се обиде да го разубеди.

Но сè до вечерта, не сакаше да се исповеда. Му се чинеше дека ја оддалечува смртта ако не му дава за право никому и сакаше да умре без да биде победен. Така, сè до крајот, не сакаше да повика лекар, а сега го лекуваа со сила, премногу доцна, против негова волја. Гангрената му се ширеше во крвта, но се осмелуваше да се смета за посилен од неа, со верба, речиси суеверна, само во самиот себеси. Се чувствувааше премногу понижено пред Ремиџо, бидејќи токму на работ на смртта, си дозволи да се покаже благодарен што се вратил намерно во Казуча! За останатото, неговиот мозок беше лошо изопачен, а неговото расудување беше неодредено.

Во меѓувреме дојде хирургот Умберто Бјанкони; беше еден од најпочитуваните во Сиена, но не заслужуваше толку почести. Рано направи кариера бидејќи татко му предаваше на универзитетот. Беше мал и слаб, со костен-

лива брадичка, грда и речиси монашка, со црни очи во кои имаше препредена насмевка; беше како мајмун, малку кратковид, но подвижен; додека зборуваше, си играше мазнејќи го со нокотот на едниот палец оној на другиот и никогаш не гледаше в лице, туку наоколу. Злобен и озборуваач, дури и без причина, поради својата лажна љубезност го сметаа за добар и скроман, а наплатуваше такви сметки што му носеа сè поголема почит.

Кога имаше некој многу богат на смртна постела, некој како Џакомо, без да се притеснува ги удвојуваше посетите, препишувајќи лекови што не служат за ништо. Знаеше дека несреќникот сигурно ќе умре, но тој секогаш покажуваше надеж, предлагајќи најскапи лекови, повикувајќи и други лекари на консултации, па заедно се преправаа дека се најсовесно загрижени. Го извести Ремицо дека во Сиена речиси сите знаеја каква незгода се беше случила во домот на Џакомо и не сакаше да има никаква одговорност. А бидејќи мораше да си ги наплати сметките од него, сакаше да му биде симпатичен. Ја соблече темносината наметка со свилена јака и во еден од џебовите ги стави кожените ракавици обложени со волна, а потоа ѝ ја подаде на Динда за да ја закачи. Зад него влезе Џулија и бидејќи цела ноќ и утро тетка ѝ ѝ беше зборувала против Ремицо, подучувајќи ја како треба да постапи, успеа да се однесува како тој да не беше тука. Беше облечена во бела наметка, како болничарка, и со големиот клуч што го чуваше во џебот, веднаш ја отвори фиоката со хируршки инструменти; потоа, додека Бјанкони му го мереше пулсот на болниот, таа испразни една ампула лизоформ во еден сад. Подзастана, со рацете на колковите, бидејќи Џакомо ја бараше со погледот уште откако влезе; потоа ги нареди ролните завој над масичката, покрај газата и леѓенот. Луица почна да ја одмотува преврската од стапалата што Џеца и Динда цврсто ги држеа. Потоа, Бјанкони со една пинцета ја крена последната лентичка залепена за кожата. Прстите му беа толку

потечени, чиниш ќе пукнат расцветувајќи се, а другите делови на нозете беа многу слаби и суви.

Бјанкони се сврте назад и му рече на Ремицо:

„Дојди да видиш. Овде направив засек, обидувајќи се да ја спречам болеста да напредува. Но инфекцијата веќе беше премногу длабоко.“

Потоа стави лек и го преврза, а Џулија му помагаше цело време.

Испраќајќи го сè до капијата на улицата, Ремицо го праша:

„Колку ќе може да поживее?“

Хирургот, гледајќи во еден чемпрес за да не ја покаже насмевката што му се насираше на усните, одговори:

„Можеби до утре изутрина.“

Кога момчето се врати во собата, двете помошнички и Луица го местеа болниот во друга позиција. Џулија, пак, ги заклучи инструментите во фиоката и кога дојде до средината на соседната соба, ѝ рече на Динда која доаѓаше од кујната со сад со топла вода:

„Сакам господарот да зборува лично пред двајца сведоци. Што ако умре кога нотарот не е тука?“

Откако го постави прашањето, кое повеќе беше еден вид размислување, се врати брзо во собата и прозборе решително и непоколебливо, дури и без да се приближи до креветот:

„Ќе сакате ли да викнете две лица за да не ми биде негирано она што ми следува?“

Џакомо крикна, што јасно покажа колку остра беше неговата болка, па ѝ одговори:

„Ќе го направам тестаментот. Викни го нотарот вечера. Поластри, го знаеш.“

Откако првин арогантно ги погледна трите жени, таа му се насмевна и излезе. Но Поластри беше ангажиран на друг тестамент, на многу милји оддалеченост од градот, и можеби сè до утредента немаше да се врати; Џулија

залудно го чекаше додека не падна мрак, седната на столче, гризејќи си ги усните.

Следното утро, Џакомо веќе беше во агонија и кога се обидуваше да каже некој збор, никој не го разбираше. Низ двата отворени прозорци, во собата влегуваше мирисливиот пролетен воздух. Патките квакаа, шлапкајќи во калта на големиот бунар, а кокошките што никој не се сети да ги прибере, гракаа силно. Одекот на камбаните се пронесе низ небото, од повисоките делови на Сиена, надолу кон долината Арбија. Како повикани од овој звук, огромен куп црвени облаци се собраа над тополите на Треса. Поминуваа кочии и поштенски коли.

Џакомо ги беше затворил очите, клепките му беа речиси прозирни и виолетови; низ полуотворената уста, дишеше тешко и испрекинато кога кркореењето му го затвораше грлото. Ноздрите му стануваа тенки и восочни. Тогаш му дадоа боца со кислород. Ремицо го држеше гуменото цевче, од кое гасот излегуваше со тивко саскање, а човекот на умирање ги протегнуваше усните, трепереше и подголтуваше. Само еднаш ја отвори устата: јазикот и непцето му беа со темноцрвени дамки. Луица рече:

„Има температура. Гледај колку е жеден!“

Му доближија чаша до устата, верувајќи дека ќе може да пие, но водата се излеа надолу, низ брадата и на неговата кошула. Ремицо завитка ролна со малку хидрофилен памук, ја натопа и му ја стави на јазикот. Човекот на умирање го стисна, како да го цица. Потоа дишењето му стана потешко и поретко, рацете му потекоа, се помрдна, жалејќи се. Додека жените плачеа, гледајќи се една со друга, влезе Џулија и застапа на прагот, но кога сфати дека веќе нема време, излезе како фурија. Ремицо, кој беше отишол кај помошничките што не ги ни познаваше, за да им каже да престанат да ја товарат количката со ѓубре, за да не прават врева, се врати веднаш. Илда го гледаше втренчено; солзи ѝ капеа од трепките жолти како злато.